

La FISA: darrer capítol

Aquest article fou publicat al Diari de Vilanova el 21 de gener de 2000. Avui, 17 de novembre de 2021, s'ha fet públic el que, ara sí, serà el definitiu darrer capítol de l'empresa Mahle –successora de Fundiciones Industriales (FISA)– a Vilanova i la Geltrú. Aquest any es complien 75 anys

D'aquí a poc dies les instal·lacions avui ocupades per l'empresa Sealed Power Europe es reduiran a un ampli solar llest per acollir un bon grapat d'habitatges i espais públics. La FISA, nom que sense cap mena de dubte es perpetuarà en aquest indret més enllà de la seva fisonomia futura, deixarà de ser un territori industrial. I ho diem així perquè des del 1854, any de constitució de la companyia Puig, Rafecas, Marquès i Cia –coneguda per cal Xoriguer–, aquesta zona ha estat ininterrompudament un espai industrial durant 145 anys. Un fet que, avui, no té paral·lel a la nostra ciutat. Així mateix, parlem d'un fenomen que ha estat estretament vinculat a alguns dels noms i nissagues industrials més importants de la vila, i fins i tot del propi país: els Puig, els Marquès o els Bultó. També ha estat un exemple prou significatiu de la nostra evolució industrial, caracteritzada per la transició dels teixits de cotó del XIX a la indústria metal·lúrgica del segle XX. Després de la primera raó social abans esmentada, entre 1871 i 1881 l'empresa treballà sota la raó de Marqués y Cia, coincidint durant uns anys amb la nova fàbrica Marqués Hermanos que s'aixecà el 1878 a la rambla Samà. Posteriorment, es convertí en Puig y Cia i, després d'un període de crisi i inactivitat, retornà a la família dels Marquès. El 1946 i de la mà de Josep Maria Bultó i Marqués es posava en marxa Fundiciones Industriales, S.A. (FISA). Posteriorment, l'empresa es vinculà a la multinacional alemanya Mahle, companyia que els anys vuitanta es faria definitivament càrrec de l'antiga FISA. La fabricació de pistons de Mahle

es traslladava el 1979 a les noves instal·lacions de mas d'en Puig, mentre, la secció de segments passava a la multinacional americana Sealed Power. Avui, però, ens congratulem de que els hereus de la FISA , uns i altres, continuïn l'activitat econòmica en aquesta ciutat amb noves i modernes instal·lacions industrials, fidels a uns brillants precedents i fent una aposta decidida de futur. En aquest sentit i com a homenatge a aquesta història empresarial, però també en memòria de la més que digna tradició industrial de la ciutat, hauria estat oportú i interessant el poder conservar el portal d'entrada del carrer Tarragona, un element singular i ostentós propi de les grans fàbriques del segle XIX que conserva l'any gravat a la reixa de ferro forjat i que esdevé un veritable símbol de la nostra industrialització. Altres viles han fet actuacions semblants, com és el cas de l'emblemàtica España Industrial de Sants que al carrer Muntadas conserva el vell portal del 1847 que dóna accés al parc públic que avui ha substituït el centre fabril. Desapareguts altres elements simbòlics, vist l'exemple dels tallers Caba o la pobresa arquitectònica de les construccions de postguerra de la Pirelli, queden pocs motius per ser optimistes, més enllà de la recuperació de les sòbries naus de La Paperera o del vell dipòsit ferroviari. Per tot plegat, avui, el valor històric i testimonial del portal de la FISA supera, probablement, qualsevol altre vestigi industrial de la nostra ciutat. El portal ha estat durant un segle i mig el lloc de pas de varies generacions de vilanovins i vilanovines i, per tant, hauria de simbolitzar la íntima vinculació i dependència mútua entre ciutat i indústria. Avui, quan es construeixen noves edificacions conservant els arcs de volta d'antics habitatges, prèviament desmuntats, o s'aixequen obres tot conservant les façanes originals, és possible trobar solucions tècniques i urbanístiques que facin possible la seva preservació en aquell o un altre indret. De vegades, el valor sentimental o històric també ha de ser capaç de superar l'estricta valoració arquitectònica o artística, perquè aspectes com aquest també

formen part de la història de la ciutat i de la seva gent. Ens agradi o no som hereus del nostre passat industrial i veiem que, lamentablement, no haurem estat capaços de conservar alguns elements determinants d'aquesta inequívoca identitat més enllà d'una xemeneia escadussera. Ciutats com Igualada, Barcelona, Sabadell o Terrassa han estat més respectuoses amb aquest llegat. Així mateix, seria un exercici de coherència el poder situar en algun indret de la projectada plaça del Cubilot, prevista en aquesta àrea urbanitzable, el cubilot de fosa seccionat que l'empresa ha conservat fins avui i que, amb el portal, podrien contribuir a la interpretació d'aquest nou espai per a futures generacions. Tot plegat exigeix la voluntat de l'empresa, dels promotors de la zona, i de l'administració. La ciutat és hereva del seu passat, i d'això n'han de ser conscients els seus habitants, no només a través dels llibres, sinó també en l'exercici de la convivència quotidiana amb el medi geogràfic que els envolta. D'altra manera correm el risc de despersonalitzar el territori, i ja sabem el què passa quan es perden els orígens.

Albert Tubau